

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 06.08.1998, sp. zn. 3 Tz 71/98, ECLI:CZ:NS:1998:3.TZ.71.1998.1

Číslo: 44/1999

Právní věta: Telefonní hovor nelze považovat za věc ani ve smyslu ustanovení § 89 odst. 13 tr. zák., neboť ovladatelná přírodní síla (elektrická energie) je při dopravě zpráv využívána pouze jako prostředek k přenosu informací. Jde o telekomunikační službu poskytovanou k tomu oprávněnou právnickou osobou za stanovenou úhradu (poplatek). To je významné z hlediska úvah, zda je naplněna skutková podstata těch trestných činů, jejichž zákonným znakem je pojem "věc" (např. § 247 a § 248 tr. zák.). Pokud je neoprávněným telefonováním, které má znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., způsobena škoda, je třeba při stanovení její výše vycházet z ceny, za jakou se tato služba v době a místě činu poskytuje (podle telefonního sazebníku). Ustanovení § 89 odst. 12, věty první, tr. zák. se zde použije analogicky.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 06.08.1998

Spisová značka: 3 Tz 71/98

Číslo rozhodnutí: 44

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podvod

Předpisy: 140/1961 Sb. § 89 odst. 15 a 16
§ 250

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 44

Telefonní hovor nelze považovat za věc ani ve smyslu ustanovení § 89 odst. 13 tr. zák., neboť ovladatelná přírodní síla (elektrická energie) je při dopravě zpráv využívána pouze jako prostředek k přenosu informací. Jde o telekomunikační službu poskytovanou k tomu oprávněnou právnickou osobou za stanovenou úhradu (poplatek). To je významné z hlediska úvah, zda je naplněna skutková podstata těch trestných činů, jejichž zákonným znakem je pojem "věc" (např. § 247 a § 248 tr. zák.).

Pokud je neoprávněným telefonováním, které má znaky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., způsobena škoda, je třeba při stanovení její výše vycházet z ceny, za jakou se tato služba v době a místě činu poskytuje (podle telefonního sazebníku). Ustanovení § 89 odst. 12, věty první, tr. zák. se zde použije analogicky.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 6. 8. 1998 sp. zn. [3 Tz 71/98](#))

Nejvyšší soud České republiky zamítl stížnost pro porušení zákona proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 8. 10. 1997 sp. zn. 7 To 339/97 v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 3 pod sp. zn. 15 T 50/96.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 3 ze dne 19. 3. 1997 sp. zn. 15 T 50/96 byla obviněná D. K. uznána vinnou trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., ve znění zák. č. 557/1991 Sb. Trestného činu se obviněná podle shora uvedeného rozsudku dopustila tím, že v době od 8. 5. 1991 do 17. 1. 1992 v P. v telefonní a telegrafní ústředně jako spojovatelka celkem v 97 případech uvedených ve výrokové části rozsudku, na monitoru počítače jednotlivého spojovatele přepsala na záznamním lístku čísla účastníků mezinárodního tranzitního hovoru ze SRN do PLR, který byl soukromě uskutečňován na základě platné mezinárodní dohody a je hrazen paušálně, a po zadání údajů pro spojení tranzitního hovoru ze SRN do PLR zrušila spojení ze strany spojovatelky SRN a na takový prázdný záznamní lístek zadala údaje uskutečňovaného hovoru pro své známé, přičemž tímto jednáním nebyl tedy skutečný účastník telefonního hovoru zpoplatněn a SPT TELECOM se sídlem v P. byla způsobena škoda ve výši 56 210 Kč.

Podle § 250 odst. 2 tr. zák. byl obviněné uložen trest odnětí svobody v trvání dvanácti měsíců, jehož výkon jí byl za podmínek § 58 odst. 1 písm. a) a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu dvaceti čtyř měsíců. Dále byl obviněné podle § 49 odst. 1 tr. zák. uložen trest zákazu činnosti spočívající v zákazu funkce provozního technického pracovníka spojovacích a telekomunikačních zařízení na dobu dvaceti čtyř měsíců. Soud současně rozhodl i o náhradě škody tak, že podle § 228 odst. 1 tr. ř. uložil obviněné povinnost uhradit poškozenému SPT TELECOM v P. škodu ve výši 56 210 Kč.

Odvolání obviněné, jež proti tomuto rozsudku v zákonné lhůtě podala, Městský soud v Praze usnesením ze dne 8. 10. 1997 sp. zn. 7 To 339/97 podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné zamítl. Uvedeným dnem nabyl rozsudek soudu prvního stupně právní moci.

Proti shora citovanému usnesení Městského soudu v Praze podala ministryně spravedlnosti České republiky podle § 266 odst. 1 tr. ř. ve prospěch obviněné D. K. stížnost pro porušení zákona.

Ve svém mimořádném opravném prostředku poukázala jednak na to, že ve shodě s rozhodnutím soudů prvního i druhého stupně lze konstatovat, že provedené důkazy potvrzují, že se obviněná záměrně dopouštěla nepřipustných machinací se záznamy o telefonních hovorech, aby zvýhodnila některé telefonní účastníky z řad svých známých. Na druhé straně však namítla, že soud prvního stupně pochybil v tom, že neopatřil spolehlivé důkazy pro zjištění skutečné výše škody způsobené trestnou činností. V dané souvislosti namítla, že stanovení výše úhrady ceny uskutečněných telefonních rozhovorů do ciziny vypočítává SPT TELECOM a též poskytuje jejich úhradu ve prospěch zahraniční organizace, přičemž v posuzovaném případě nebylo doloženo, zda tyto organizace vůbec obdržely nějakou úhradu v důsledku chybně prováděných spojových manipulací na naší straně. Namítla dále, že nebylo vůbec objasněno, zda na vyúčtování a výši úhrady za uskutečněné rozhovory do zahraničí měla vliv okolnost, že byly spojovány při využití trasy SRN-PLR, kde se tranzitní služby hradí paušální částkou. Podle dalších námitek uplatněných ve stížnosti pro porušení zákona vzbuzuje vyčíslení výše škody pochybnosti rovněž pro nejasnost a neúplnost podkladů, zejména pokud jde o zjištění tras uskutečněných hovorů, je-li uváděna zkratka POMO a nezjištěný účastník v cizině.

Podle názoru stěžovatelky nevěnoval soud prvního stupně shora naznačeným otázkám dostatečnou

pozornost, ačkoliv prokázání skutečné výše škody je důležitým znakem skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. Poněvadž jde o složitější případ, nebylo možno se spokojit pouze s podklady od poškozeného a na jejich základě rozhodnout. Stěžovatelka má zato, že v uvedeném směru bylo ke správnému posouzení věci zapotřebí provést důkaz posudkem znalce z oboru ekonomiky, odvětví cen a odhadů, jenž by na základě doplněné dokumentace posoudil, zda skutečně došlo k majetkové újmě u poškozené organizace, a jaká je její výše, když teprve na základě takto doplněného dokazování by bylo možno ve věci správně rozhodnout, a to i ve výroku o povinnosti k náhradě škody (§ 228 odst. 1 tr. ř.).

S ohledem na uvedené skutečnosti je ve stížnosti pro porušení zákona dovozováno, že soud prvního stupně nepostupoval podle § 2 odst. 5, 6 tr. ř. a rozhodl, aniž by řádně zjistil skutkový stav věci nezbytný pro dané rozhodnutí. Pochybení odvolacího soudu je pak spatřováno v tom, že nedostatečně splnil svou přezkumnou povinnost vyplývající z ustanovení § 254 odst. 1 tr. ř., když neshledal výše konstatované vady rozsudku soudu prvního stupně.

Ministryně spravedlnosti proto ve stížnosti pro porušení zákona navrhla, aby Nejvyšší soud České republiky podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil, že usnesením Městského soudu v Praze ze dne 8. 10. 1997 sp. zn. 7 To 339/97 byl porušen zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6, § 254 odst. 1 a § 228 odst. 1 tr. ř. v neprospěch obviněné D. K. Dále navrhla, aby Nejvyšší soud toto usnesení zrušil, a poté aby postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř.

Nejvyšší soud na podkladě stížnosti pro porušení zákona přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, které mu předcházelo, a shledal, že zákon porušen nebyl. K tomuto závěru dospěl vzhledem k níže uvedeným důvodům.

Jedna ze základních zásad trestního řízení vyjádřená v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. stanoví, že orgány činné v trestním řízení musí postupovat tak, aby byl zjištěn skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný pro jejich rozhodnutí. Provedené důkazy hodnotí podle svého vnitřního přesvědčení založeného na pečlivém uvážení všech okolností případu jednotlivě i v jejich souhrnu (§ 2 odst. 6 tr. ř.).

Podle § 254 odst. 1 tr. ř. odvolací soud přezkoumá zákonnost a odůvodněnost všech výroků rozsudku, proti nimž může odvolatel podat odvolání, i správnost postupu řízení, které rozsudku předcházelo, přičemž přihlíží i k vadám, které nebyly odvoláním vytýkány. Odvolání zamítne, shledá-li, že není důvodné (§ 256 tr. ř.).

Podle zjištění Nejvyššího soudu dospěl v posuzované trestní věci soud prvního stupně na základě formálně bezchybně provedeného dokazování ke správnému a podloženému závěru, že obviněná D. K. v inkriminovanou dobu zprostředkovávala mezinárodní a meziměstské telefonní hovory svým známým, a to tak, že úmyslně používala shora popsané manipulace, aby tyto telefonní hovory utajila, a tím zabránila jejich zpoplatnění. Odvolací soud se v rámci své přezkumné činnosti podle § 254 odst. 1 tr. ř. s uvedenými závěry soudu prvního stupně ztotožnil. Na podrobná odůvodnění rozhodnutí obou soudů lze v uvedeném směru plně odkázat, když ani námitky uplatněné ve stížnosti pro porušení zákona do předmětné části skutkových zjištění nesměřují.

Pokud jde o stanovení výše škody, soudy prvního i druhého stupně vycházely ze skutečnosti, že podstatou podvodných manipulací obviněné (uvedení jiného v omyl podle § 250 tr. zák.) bylo předstírání, že jde o tranzitní mezinárodní hovor (kde se úhrada provádí paušální částkou), ačkoliv se ve skutečnosti jednalo o telefonní hovory mezinárodní a meziměstské, za které by jinak telefonní účastníci museli zaplatit částky, jejichž výše by odpovídala tehdy platnému sazebníku. Odvolací soud poté, kdy k těmto otázkám sám doplnil dokazování novým výsledkem bývalé pracovnice mezinárodní telefonní ústředny v P. JUDr. I. K., učinil závěr, že pro stanovení škody není rozhodné, jakým

způsobem jsou vyúčtovány telefonní rozhovory mezi SPT TELECOM a jiným státem, nýbrž skutečnost, že v uvedených 97 případech došlo v důsledku podvodného jednání obviněné k poskytnutí telefonních služeb, za které by jinak účastníci hovorů zaplatili úhrnou částku 56 210 Kč, a proto byla škoda způsobena v této výši.

Shora uvedený názor je nutno považovat za správný, neboť odpovídá výsledkům provedeného dokazování. Ve spise je především obsažen soupis nezaúčtovaných hovorů podle tzv. chybové sestavy zjištěné u konkrétní spojovatelky - obviněné D. K. Soupis obsahuje označení telefonního spojení s uvedením data, doby volání a výše poplatku za každý jednotlivý hovor. Jak z tohoto materiálu vyplývá, jednalo se za období od května 1991 do ledna 1992 o celkem 97 nezaúčtovaných hovorů, z nichž by výše poplatku dle tehdy platného sazebníku představovala uvedenou částku 56 210 Kč. Podle výpovědi svědka Ing. P. H. šlo v případě zmiňovaných chybových sestav o zjištění většího množství nesouhlasných dat u mezinárodních tranzitních rozhovorů. Na základě dalšího šetření se však podařilo z údajů na počítači zjistit skutečná spojení a délku hovorů. Výše škody pak byla stanovena podle tehdejších cen. K otázkám způsobené škody shodně vypovídala rovněž svědkyně JUDr. I. K. Uvedla, že výše škody v posuzovaném případě představuje hodnotu hovoru, který byl fakticky uskutečněn a který byl automaticky zaznamenán na telefonní ústředně a současně byl uveden v tzv. chybových sestavách. Podle svědkyně nešlo o tranzitní hovory, jak by tomu bylo, pokud by např. bylo přes naše území voláno ze SRN do PLR, ale o nezaplatněné hovory jiných účastníků, jejichž spojování obviněná zprostředkovávala v souvislosti s manipulacemi při tranzitním telefonním styku. Dle svědkyně telefonní čísla těchto účastníků zjištěna nebyla, neboť je obviněná odstranila. Nemohla však odstranit směrová čísla, jež se zaznamenávají na ústřednu automaticky, a proto bylo možno především zjistit místa uskutečněných hovorů. Svědkyně dále uvedla, že ceny těchto jednotlivých hovorů, jež byly vyčísleny v chybových sestavách a které nebyly účastníky ani nikým jiným zaplacený, se staly podkladem pro stanovení výše škody.

Ve výše uvedené souvislosti je nutno poukázat na ustanovení § 9 odst. 4 vyhl. č. 108/1982 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Telefonní řád), podle něhož každý, kdo používá telefonní zařízení nebo služeb, je povinen zaplatit úhrady stanovené pro telefonní účastníky v Telefonním sazebníku.

Za daného stavu bylo proto možno se ztotožnit se závěry odvolacího soudu, že při vyčíslení škody v dané věci je zapotřebí vycházet z prokázané skutečnosti, že účastníci, jež v 97 případech uskutečnili telefonní hovory (uvedené ve výrokové části rozsudku), za poskytnutou službu nezaplatili příslušnou částku, ač jinak by tak museli učinit. Z hlediska znaků ustanovení § 250 tr. zák. (v době spáchání činu ve znění zák. č. 557/1991 Sb.) lze dále dovodit, že v důsledku podvodného jednání obviněné (uvedení jiného v omyl) došlo výše specifikovaným způsobem k obohacení blíže neurčené skupiny osob a v příčinné souvislosti s tím ke způsobení škody, kterou v tomto případě představuje úhrnná částka za poskytnuté a nezaplacené telefonní služby.

Pokud jde o vyčíslení škody v konkrétní výši, oba soudy vycházely z podkladů předložených poškozeným, zejména ze soupisu nezaúčtovaných hovorů podle tzv. chybové sestavy zjištěné u obviněné D. K. Jednotlivé telefonní hovory jsou zde specifikovány datem, časem, místem, dobou trvání a vypočítanou výší telefonního poplatku pro každý hovor podle tehdy platného sazebníku.

Tento postup vyčíslení škody není v rozporu s ustanovením § 89 odst. 15, větou první, tr. zák., kdy při stanovení výše škody se vychází z ceny, za kterou se věc, která byla předmětem útoku v době a místě činu, obvykle prodává.*)

Telefonní hovor sice nelze považovat za věc ani ve smyslu ustanovení § 89 odst. 16 tr. zák.,**) neboť ovladatelná přírodní síla (elektrická energie) může být při dopravě zpráv využívána pouze jako tzv. nosné médium, což je možno nepřímou dovodit z § 1 odst. 4 písm. a) zák. č. 110/1964 Sb., o telekomunikacích, ve znění pozdějších předpisů, jež definuje různé způsoby (prostředky) přenosu

informací. Z ustanovení § 1 odst. 4 písm. e) cit. zák. vyplývá, že telefonní hovor má povahu telefonní služby, jež spočívá v zajišťování přepravy mluvené řeči v reálném čase mezi koncovými body telekomunikační sítě. Termín telefonní služby je užíván rovněž v ustanovení § 1 a násl. vyhl. č. 108/1982 Sb., ve znění pozdějších předpisů (Telefonní řád), přičemž podle § 9 odst. 4 této vyhlášky jde o služby za stanovenou úhradu. S ohledem na specifický charakter těchto služeb, mohou být poskytovány výlučně k tomu určenou právníčkou osobou (organizací spojů) oprávněnou k provozování telekomunikačních zařízení.

Poněvadž cenu telefonního hovoru, jako jedné z forem telekomunikačních služeb, lze vyčíslit v penězích, mělo by se v posuzovaném případě při stanovení výše škody postupovat podle týchž kritérií jako u věci. To znamená, že pokud je předmětem útoku telekomunikační (telefonní) služba, je třeba vycházet z ceny, za níž se tato služba v době a místě činu obvykle poskytuje (Telefonní sazebník). Z výše uvedeného je tedy možno dovodit, že ustanovení § 89 odst. 15, věta první, tr. zák. se zde použije analogicky.*)

Pokud je ve stížnosti pro porušení zákona namítáno, že v případě obviněné D. K. je vyčíslení škody zatíženo dalšími vadami spočívajícími v neobjasnění tras uskutečněných hovorů, je-li uváděna zkratka POMO a není objasněno spojení Prešov - Londýn dne 4. 6. 1991 a důvody, pro které je přičítáno obviněné, nelze se s ohledem na skutečnosti, jež vyplývají z důkazů opatřených v trestním řízení a provedených před soudem prvního stupně, s uplatněnými námitkami ztotožnit. Jak již bylo konstatováno, čísla telefonních účastníků nezaúčtovaných hovorů nebylo možno zjistit, neboť je obviněná odstranila. Podle tzv. chybových sestav bylo možno k předmětným telefonním hovorům zjistit pouze údaje, jež jsou zmiňovány výše. Z výpovědi svědkyně Ing. J. C. vyplývá, že používaná zkratka POMO znamená, že hovor se uskutečnil přes ústřednu POMO (jde o druh spojení pro některé státy), přičemž podle svědkyně je vyúčtování takových hovorů shodné jako již popsané vyúčtování podle sazebníku. Pokud jde o druh spojení (např. Prešov - Londýn), svědkyně v hlavním líčení vypověděla, že v důsledku manipulací prováděných spojovatelkou je možno tzv. na černo spojit jakýkoliv hovor, odkudkoliv a kamkoliv. Otázku zpracování dat z mezinárodní telefonní ústředny objasňují svědecké výpovědi Ing. K. S. a Ing. P. H. a především podrobný přehled nezaúčtovaných telefonních hovorů vypracovaný poškozenou organizací. Citované důkazy věc dostatečně objasňují i z hlediska uplatněných námitek, a nelze proto dovodit, že v namítaném směru je dokazování zatíženo vadami v oblasti skutkových zjištění (§ 2 odst. 5 tr. ř.).

Pochybení nebylo shledáno, ani pokud jde o právní posouzení předmětného skutku jako trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. byla trestnost činu správně posuzována podle trestního zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán (trestní zákon ve znění zák. č. 557/1991 Sb.), neboť aplikace pozdějšího zákona by nebyla pro obviněnou příznivější. Rovněž tresty, jež byly obviněné uloženy rozsudkem soudu prvního stupně, odpovídají ustanovením zákona o účelu trestu (§ 23 odst. 1 tr. zák.) a výměře trestu (§ 31 odst. 1, § 33 písm. g/ tr. zák.).

Vadami nebyl zatížen ani výrok, jímž soud prvního stupně rozhodl o řádně a včas uplatněném nároku poškozeného na náhradu škody (§ 43 odst. 2 tr. ř.). Pádle § 228 odst. 1 tr. ř. soud správně rozhodl, že obviněná je povinna nahradit škodu ve zjištěné výši 56 210 Kč poškozenému SPT TELECOM, a tato skutečnost byla ve výroku o náhradě škody správně vzata v úvahu.

Po zvážení všech shora uvedených skutečností proto Nejvyšší soud dospěl k závěru, že Obvodní soud pro Prahu 3 provedl v trestní věci obviněné D. K. dokazování v dostatečném rozsahu (§ 2 odst. 5 tr. ř.) a na základě vyhodnocení provedených důkazů (§ 2 odst. 6 tr. ř.) zjistil skutkový stav věci v rozsahu nezbytném, aby mohl ve věci meritorně rozhodnout. Vzhledem k tomu, že všechny výroky rozsudku ze dne 19. 3. 1997 sp. zn. 15 T 50/96 byly učiněny v souladu se zákonem, Městský soud v Praze jako soud odvolací, po provedení řádného přezkumu podle § 254 odst. 1 tr. ř., správně rozhodl tak, že odvolání obviněné proti rozsudku soudu prvního stupně podle § 256 tr. ř. svým usnesením ze

dne 8. 10. 1997 sp. zn. 7 To 339/97 jako nedůvodné zamítl.

Nejvyšší soud za tohoto stavu shledal, že napadeným usnesením Městského soudu v Praze a v řízení, jež mu předcházelo, nebyl porušen zákon ve vytýkaném ani v jiném směru, a proto v neveřejném zasedání konaném za podmínek § 274 tr. ř. stížnost pro porušení zákona podle § 268 odst. 1 tr. ř. zamítl.

Poznámky:

*) Poznámka redakce: Nyní ustanovení § 89 odst. 12 tr. zák.

***) Poznámka redakce: Nyní ustanovení § 89 odst. 13 tr. zák.